

Autorijden door jongvolwassenen met een autismespectrumstoornis (ASS)

Vandaag

- Autorijden en autonomie
- Yes I Drive
- Autorijden is complex en doelgericht
- Beïnvloedende factoren van autorijden
- ASS in het verkeer
- Voorwaarden
- Mogelijke oplossingen
- Toekomst

Vandaag

- Autorijden en autonomie
- Yes I Drive
- Autorijden is complex en doelgericht
- Beïnvloedende factoren van autorijden
- ASS in het verkeer
- Voorwaarden
- Mogelijke oplossingen
- Toekomst

Autorijden → autonomie

- ASS: mogelijk beperkt in autonomie
- Autorijden draagt bij tot zelfstandigheid
Vergroot toegang tot arbeidsmarkt en sociale kringen
- Personen met ASS → meestal afhankelijk van familie en vrienden voor transport

Vandaag

- Autorijden en autonomie
- Yes I Drive
- Autorijden is complex en doelgericht
- Beïnvloedende factoren van autorijden
- ASS in het verkeer
- Voorwaarden
- Mogelijke oplossingen
- Toekomst

Yes I Drive

- Doelstelling
Integratie van jongeren met ASS bevorderen
- Huidige projecten
Brochure: Handwijzer om personen met ASS meer kansen te geven in het verkeer
- Onderzoeken rijvaardigheid:
 - Literatuur onderzoek
 - Vragenlijsten, vb. rijinstructeurs
 - Rijsimulatoronderzoek, vb. reactie t.a.v. gevaren

Vandaag

YES DRIVE !

- Autorijden en autonomie
- Yes I Drive
- Autorijden is complex en doelgericht
- Beïnvloedende factoren van autorijden
- ASS in het verkeer
- Voorwaarden
- Mogelijke oplossingen
- Toekomst

universiteit hasselt

Autorijden: complex & doelgericht

YES DRIVE !

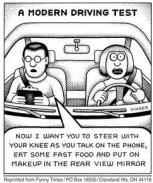
Verschillende deeltaken

- Parallel
- Wisselend
- Vb. schakelen, sturen, wisselen van rijstrook, ...

In een dynamische omgeving

Plus: risico op afleiding

- Passagier
- Telefoon
- ...

universiteit hasselt

Autorijden: complex & doelgericht

YES DRIVE !

Onbekende routes en complexe wegomgevingen

universiteit hasselt

Autorijden: complex & doelgericht

YES DRIVE !

Plotse veranderingen in de omgeving

Vb. verkeersdichtheid, weersomstandigheden

universiteit hasselt

Autorijden: complex & doelgericht

YES DRIVE !

Tijdsbeperking

Input omgeving

Strategisch niveau → Algemene plannen → Lang

Route snelheid

Tactisch niveau → Gecontroleerde actieplannen → Sec

Feedback

Controle niveau → Automatische actie patronen → Msec

universiteit hasselt

Autorijden: complex & doelgericht

YES DRIVE !

Drie niveaus: risicoperceptie

1. Operationeel: tijdig reageren op gevaren in de onmiddellijke omgeving
2. Tactisch: veiligheidsmarge aanpassen, vb. door de volgfafstand te vergroten
3. Strategisch: gebruik van de trein bij erge sneeuwval

universiteit hasselt

Vandaag

Autorijden en autonomie

Yes I Drive

Autorijden is complex en doelgericht

Beïnvloedende factoren van autorijden

ASS in het verkeer

Voorwaarden

Mogelijke oplossingen

Toekomst

Afhankelijk van context

Betekenisverlening gebeurt via context en groter geheel (Bron: Peter Vermeulen)

Twee soorten contexten

Waarneembaar → gegeven

Niet waarneembaar → niet gegeven, afhankelijk van verbeelding

Afhankelijk van rijervaring

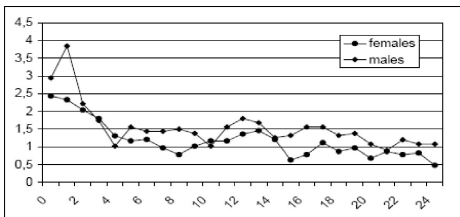
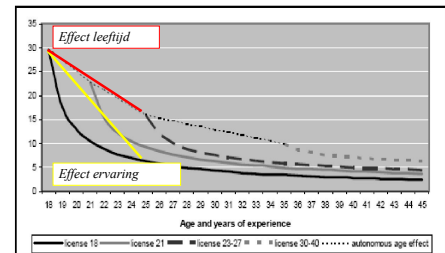

Figure 5. Accidents per 100 drivers during the first two years of driving career. Length of driving career > 24 months, age of drivers < 23 years. Males, n=1665, females n=2058

Afhankelijk van leeftijd

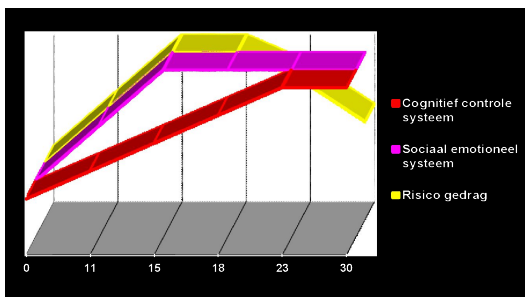

Leeftijd

Source: Vlakveld, W.P. (2004)

Onbalans 2 hersensystemen

Onbalans 2 hersensystemen

Hersenen ontwikkelen tot ± 25j.

Hierdoor belangrijke onderliggende vaardigheden nog onvoldoende ingezet

- Sociaal
- Perceptie
- Motorische planning en uitvoering
- Cognitie

Tegelijkertijd

Zeer gevoelig voor emoties & beloning/straf

Hoe uit zich dit bij jongeren?

- Vatbaar voor afleiding
- Meer risico in het verkeer
- Meer agressief rijgedrag
- Gevoelig voor beloning (sociaal en niet-sociaal)

Vandaag

- Autorijden en autonomie
- Yes I Drive
- Autorijden is complex en doelgericht
- Beïnvloedende factoren van autorijden
- ASS in het verkeer
- Voorwaarden
- Mogelijke oplossingen
- Toekomst

ASS in het verkeer?

- Contextblindheid (Bron: Peter Vermeulen)
Vb. politie agent die verkeer regelt
- Sociaal
Vb. non-verbale signalen andere weggebruiker niet goed kunnen inschatten
- Perceptie
Vb. overprikkeling door lichten en wegmarkering
- Motorische planning
Vb. moeite met wisselen tussen deeltaken
- Cognitie
Vb. emotioneel reageren regels gebroken worden

ASS in het verkeer?

- Maar ook motivatie speelt een rol
Dan kan er ook een positieve invloed zijn
- Vb. minder boetes door het volgen van de regels

Bijkomende factoren

- Angst en stress kunnen een grote rol spelen
Behalen theorie en praktijk examens
- Bij het leren rijden
- Na het behalen van het rijbewijs

Onderzoek

- Nog te weinig
- Wel mogelijke problemen gevonden
Moeilijkheden tijdens leren rijden
- Risicoperceptie
- Afleiding en stress
- Angst en attitudes

Vandaag

 YES ↑ DRIVE !

- Autorijden en autonomie
- Yes I Drive
- Autorijden is complex en doelgericht
- Beïnvloedende factoren van autorijden
- ASS in het verkeer
- Voorwaarden**
- Mogelijke oplossingen
- Toekomst

ASS: Rijgeschiktheid (CARA)

 YES ↑ DRIVE !

- Advies van arts en psycholoog
- Praktische rijevaluatie op de weg
Rijgeschikt?
- Advies om rijgeschiktheid te bevorderen, vb.
rijden met een automaat

ASS: Rijgeschiktheid (CARA)

 YES ↑ DRIVE !

- Nog geen specifieke test voor ASS
Delicaat evenwicht tussen huidige eindtermen
& wens individuele mobiliteit
- Gepland om ontwikkeld te worden

Vandaag

 YES ↑ DRIVE !

- Autorijden en autonomie
- Yes I Drive
- Autorijden is complex en doelgericht
- Beïnvloedende factoren van autorijden
- ASS in het verkeer
- Voorwaarden
- Mogelijke oplossingen
- Toekomst

Tips rijinstructeurs/begeleiders

 YES ↑ DRIVE !

1. Installeer rust
2. Wees duidelijk
3. Denk aan non-verbale signalen
4. Spreek klare taal
5. Geef overzicht
6. Help generaliseren
7. Heb aandacht voor automatisering
8. Corrigeer misvattingen
9. Leer uitzonderingen te maken

Rijsimulator

- Veilige omgeving & herhaalde oefening
- Verschillende soorten systemen
- Toepassing
 - Trainen rijvaardigheid
 - Angst voor rijden tegengaan

Vandaag

Autorijden en autonomie

Yes I Drive

Autorijden is complex en doelgericht

Beïnvloedende factoren van autorijden

ASS in het verkeer

Voorwaarden

Mogelijke oplossingen

Toekomst

Toekomst

Rijden = autonomie
Verder onderzoek & aanbevelingen

Maar niet enkel rijden biedt autonomie

Mobiliteit/navigatie!
Hoe van A tot B
Openbaar vervoer of wagen?

Gebruik van navigatie hulpmiddelen
Vb. google streetview/google maps/...

Toekomst

Nood aan:

- Deelnemers
- Feedback & suggesties
 - Personen met ASS, hun omgeving, hun begeleiders, ...
- Financiering

Eindigen op haalbare oplossingen:

- Educatie
- Training
- Hulpmiddelen

Samengevat

Autorijden en autonomie

Yes I Drive

Autorijden is complex en doelgericht

Beïnvloedende factoren van autorijden

ASS in het verkeer

Mogelijke oplossingen

Voorwaarden

Toekomst

Vragen?

Dank aan:

- REVAL-BIOMED (UHasselt), Prof. Marleen Vanvuchelen
- IMOB (UHasselt), Prof. Tom Brijs, Prof. Ellen Jongen
- Spectrum Brabant (Nederland), Renate van Leeuwen-van Dorst
- CARA (centrum voor rijgeschiktheid, BIVV), Mark Tant
- Autisme centraal, Peter Vermeulen
- Federdrive, Jeroen Smeesters
- Mieke Reyskens, ontwerp Yes I Drive logo

Sponsors:

